

Az IAS 37 standarddal kapcsolatos céltartalékok módosított értékelése IFRS Hírlevél

2010. március
Számviteli tanácsadás

Az IASB pontosította az IAS 37 standarddal kapcsolatos kötelezettségek (célartalékok) értékelésére vonatkozó tervezetét

Háttér

A Nemzetközi Számviteli Standard Testület 2005-ben kiadta az IAS 37 "Célartalékok, függő kötelezettségek és függő követelések" standardot felváltó nemzetközi pénzügyi beszámolási standard (IFRS standard) nyilvános tervezetét (a továbbiakban: "2005-ös nyilvános tervezet"). A 2005-ös nyilvános tervezetre érkezett visszajelzések figyelembevételével az IASB 2010. január 10-én "Az IAS 37 standarddal kapcsolatos kötelezettségek értékelése (Az IAS 37 standardot érintő módosítások átdolgozott változata)" címmel kiadta az ED/2010/1 jelű nyilvános tervezetet (a továbbiakban: "2010-es nyilvános tervezet").

A 2010-es nyilvános tervezet az újonnan bevezetendő standard egyetlen pontját érinti, és az IAS 37 standard hatálya alá tartozó kötelezettségek értékelésével kapcsolatos előírásokat tartalmazza.

A 2010-es nyilvános tervezet:

- egyértelműsíti az értékelés célját;
- hangsúlyozza, hogy a célartalékok értékelése nem történhet hipotetikus transzferárakon, illetve törlési, megszüntetési értéken;
- iránymutatást ad a várható értéken alapuló technikák alkalmazásához; valamint
- meghatározza a releváns jövőbeni kiáramlások azonosításának és értékelésének módszerét.

A 2005-ös nyilvános tervezetben szereplő előterjesztésekhez képest végrehajtott egyéb változtatások nem kerültek be az újabb nyilvános tervezetbe, mivel azok a Testület szerint nem jelentősek. Ennek ellenére az IASB a weboldalán¹ elérhetővé tett egy szakértői tanulmányt, amely a 2005-ös nyilvános tervezet óta meghozott döntéseket foglalja össze; a Testület célja ezzel az volt, hogy megkönnyítse a jogalkotók számára annak megértését, hogy a 2010-es nyilvános tervezetben foglalt módosított értékelési előírások hogyan érintik az új standard többi részét. Az IASB emellett az új IFRS tervezetéről egy olyan munkatervet is közzé fog tenni a weboldalán 2010 februárjában, amely a 2010-es nyilvános tervezet pontjait is tartalmazza. Az IASB 2010. április 12-ig várja a 2010-es nyilvános tervezettel kapcsolatos észrevételeket, az új IFRS végleges változatának kiadására pedig 2010 harmadik negyedévében kerül majd sor a Testület tervei szerint.

A tervezetben szereplő értékelési előírások főbb jellemzői

Az IAS 37 standard jelenlegi változatának 36. bekezdése előírja, hogy a kötelezettség értékelésének a meglévő kötelelem rendezéséhez szükséges ráfordításra vonatkozó legjobb becslés alapján kell történnie. A standard 37. bekezdése kifejti továbbá, hogy "a meglévő kötelelem rendezéséhez szükséges ráfordítás legjobb becslése az az összeg, amelyet a Társaság a

¹ A döntések összefoglalása az alábbi címen érhető el:
<http://iasb.org/Current+Projects/IASB/Liabilities/Liabilities.htm>

kötelem rendezésére vagy egy harmadik félre történő átruházásért a mérleg fordulónapján racionálisan kifizetne". Ezeket az értékelési előírásokat sokan bírálták, azt állítva, hogy zavarosak, alkalmazásukat illetően pedig jelentős eltérések figyelhetők meg. A 2005-ös nyilvános tervezet oly módon próbálta megoldani ezeket a problémákat, hogy megszüntette a "legjobb becslés" fogalmát, és az IAS 37 standard 37. bekezdésében foglalt magyarázatot értékelési előírássá alakította át. A jogalkotók számára továbbra sem volt egyértelmű, hogy ebben a tekintetben mit kell érteni "rendezés" alatt, és félt volt, hogy a 2005-ös nyilvános tervezet az alkalmazást tekintve további különbségekhez fog vezetni.

A problémákat orvosolandó a 2010-es nyilvános tervezet megtartotta a 2005-ös tervezet értékelési alapelvét, viszont kibővítette a magyarázatokat és az előírásokat. Az új tervezet szerinti alapelv értelmében a kötelezettség értékelésének azon az összegben kell történnie, amelyet "a Társaság a mérleg fordulónapján racionálisan kifizetne azért, hogy mentesüljön a kötelem alól". A 2010-es nyilvános tervezet szerint ezt az összeget az alábbiak közül a legalacsonyabb értékben kell meghatározni:

- a kötelem rendezéséhez szükséges erőforrások jelenértéke; vagy
- az az összeg, amelyet a Társaságnak a kötelem megszüntetéséért kellene fizetnie; vagy
- az az összeg, amelyet a Társaságnak a kötelem harmadik fél részére történő átruházásáért kellene fizetnie.

A tervezet szerint a Társaság által a kötelem megszüntetéséért, illetve átruházásáért fizetendő összeg az az összeg, amelyet a másik fél vagy egy harmadik fél elvár, kiegészítve az esetlegesen a megszüntetés, illetve átadás kapcsán felmerülő költségekkel. Ha nincs bizonyíték arra, hogy a Társaság a kötelemet alacsonyabb összegért is meg tudná szüntetni, illetve át tudná ruházni, akkor a Társaságnak a kötelezettséget a kötelem rendezéséhez szükséges erőforrások jelenértékén kell értékelnie.

A 2010-es nyilvános tervezet egyik további felvetése, hogy a kötelezettség nyilvántartási értékében bekövetkező, a bekerülés időpontja óta eltelt időnek betudható változásokat hitelfelvételi költségként kell megjeleníteni.

A kötelem rendezéséhez szükséges erőforrások jelenértékének értékelése

A 2010-es nyilvános tervezet alapján a kötelem rendezéséhez szükséges erőforrások jelenértékét az alábbiak figyelembevételével kell megbecsülni:

- az erőforrások várható kiáramlása és a pénz időértéke; valamint
- annak kockázata, hogy a kiáramlások tényleges értéke eltér azok várható értékétől.

A várható jelenérték módszere

A tervezetben szereplő értékelési előírások megkövetelik, hogy amennyiben az erőforrások kiáramlásának mértéke vagy időpontja bizonytalan, akkor a Társaságnak a kiáramlások várható értékét meg kell becsülnie (vagyis meg kell becsülnie a kiáramlásoknak a lehetséges kimenetek tartományához tartozó, valószínűséggel súlyozott átlagát). A 2010-es nyilvános tervezet tisztázza továbbá, hogy a várható értékkel kapcsolatos számításoknak nem

kell bonyolultnak lenniük, és gyakran korlátozott számú diszkrét kimenetel és valószínűség is elfogadható becslést eredményez. Noha a várható érték minden bizonnyal nem fog megegyezni a ténylegesen kifizetett összeggel, az IASB úgy véli, hogy egy fontos mérőszámról van szó, amelyet a befektetők a Társaság erőforrásaival kapcsolatos követeléseik értékének becslésekor alkalmazhatnak.

Releváns jövőbeni kiáramlások

A 2010-es nyilvános tervezet értelmében abban az esetben, ha a kötelezettség fizetési kötelezettséget jelent, akkor az erőforrások jövőbeni kiáramlásának mértéke a várható kifizetések és az ezzel összefüggésben felmerülő költségek (pl. külső vagy belső jogi szolgáltatások díjai) összege lesz. Ha azonban a kötelezettség egy későbbi időpontban teljesítendő szolgáltatásnyújtási kötelezettség, és a szolgáltatásnak van meglévő piaca, akkor a 2010-es nyilvános tervezet szerint a kiáramlások mértékének azzal az összeggel kell megegyeznie, amelyet a Társaság ésszerű körülmények között kifizetne egy szolgáltatónak azért, hogy a szolgáltató az említett jövőbeni időpontban a Társaság megbízásából ilyen jellegű szolgáltatást nyújtson. A 2010-es nyilvános tervezet értelmében abban az esetben, ha a szolgáltatásnak nincs piaca, a Társaságnak meg kell becsülnie azt az összeget, amelyet a szolgáltatásnak a szóban forgó jövőbeni időpontban történő nyújtásáért egy másik félnek felszámítana; a Társaságnak ennek során figyelembe kell vennie egyrészt a számára várhatóan felmerülő költségeket, másrészt azt a haszonkulcsot, amely mellett hajlandó lenne a szolgáltatás nyújtására.

Az IASB tizenöt tagjából öten azért nem értettek egyet a 2010-es nyilvános tervezettel, mert a tervezet alapján a kötelezettségek értékelésében explicit módon megjelenik a haszonkulcs mértéke. Az IASB tagjai attól tartanak, hogy ha a kötelezettségek értékelése hipotetikus haszonkulcs segítségével történne, akkor a pénzügyi teljesítményre vonatkozó adatok valótlanok lennének mind bekerüléskor, mind pedig a kötelezettség kivezetésének időszakában.

A jövőbeni kiáramlások összegére, időpontjára és valószínűségére vonatkozó becslések a vezetőség saját döntésén és a hasonló jellegű tranzakciók során szerzett tapasztalatokon alapulnának, bizonyos esetekben független szakértők véleményével kiegészítve.

A 2010-es nyilvános tervezet az IAS 18 "Bevételek", illetve az IFRS 4 "Biztosítási szerződések" standard hatókörébe tartozó tranzakciókból származó hátrányos szerződések esetében korlátozott körben mentességet biztosít a szolgáltatásnyújtással teljesített kötelezettségek értékelési alapelvei alól. Az ilyen jellegű szerződések esetében az értékelésnek továbbra is a gazdálkodó egység számára a szerződéses kötelezettségek teljesítése kapcsán várhatóan felmerülő költségek figyelembevételével kell történnie - ez biztosítja, hogy a hátrányos adásvételi és biztosítási szerződések értékelésére vonatkozó gyakorlat ne változzon meg, mielőtt az IASB idevágó projektjei befejeződnek.

Diszkontráta

A 2010-es nyilvános tervezet része továbbá, hogy a várható kiáramlásokat azok jelenértékére diszkontáló kamatlábnak tükröznie kell a pénz időértékére, valamint a kötelezettségre jellemző kockázatokra vonatkozó aktuális piaci megítélést (kivéve, ha a Társaság a kockázatokat a 2010-es nyilvános tervezetben megjelölt és az alábbiakban bemutatott két másik módszer valamelyikének segítségével veszi figyelembe).

A kockázatok figyelembevétele

A 2010-es nyilvános tervezet alapján a Társaságnak oly módon kell figyelembe vennie annak kockázatát, hogy az erőforrások tényleges kiáramlásának mértéke eltér a várakozásoktól, hogy meg kell határoznia azt az összeget, amelyet ésszerű körülmények között a kiáramlások várható jelenértékén felül hajlandó lenne kifizetni a szóban forgó kockázat kiküszöbölése érdekében. A korrekció végrehajtható a jövőbeni kiáramlásokra vonatkozó becsléseknek vagy az alkalmazott diszkontrátának a helyesbítésével, illetve a jövőbeni kiáramlások várható jelenértékének kiszámításával és kockázatok szerinti helyesbítésével.

Szemléltető példa - az IAS 37 és a 2010-es nyilvános tervezet összehasonlítása

Az A társaság egyik ügyfele 1 millió CU értékű követelést támaszt a vállalkozással szemben. A társaság jogi tanácsadójának álláspontja és a vezetőség becslése szerint 40% annak a valószínűsége, hogy az ügyfél érvényesíteni tudja a követelést, és így az A társaságnak 1 millió CU-t kell fizetnie az ügyfél részére; ezzel szemben 60% annak a valószínűsége, hogy az A társaság megnyeri a pert, és így semmit sem kell fizetnie az ügyfél részére.²

Az IAS 37 standard jelenleg hatályos előírásai értelmében ilyen körülmények között nem kerülne sor céltartalék elszámolására, hiszen az erőforrások kiáramlása nem "valószínű" (azaz kevésbé valószínű, hogy megtörténik a kiáramlás, mint hogy nem). A követelés megfelel a függő kötelezettség definíciójának, így az IAS 37 standard 86. bekezdésével összhangban meg kell tenni a megfelelő közzétételeket.

A 2005-ös nyilvános tervezet alapján az IAS 37 standard elszámolási alapelveiben nem szerepelt volna a kiáramlások valószínűségére vonatkozó feltétel; ezt a valószínűséget ehelyett az értékelés során kellett volna figyelembe venni. A módosított előírások alapján az összes olyan kötelezettséget el kellene számolni, amely erőforrások kiáramlásával kapcsolatos, abban az esetben is, ha a kiáramlás valószínűsége alacsony. Éppen ezért a tervezet értelmében a fenti körülmények között el kellene számolni a kötelezettséget, mivel a követelés erőforrások kiáramlását eredményezheti. Az IASB weboldalán közzétett összefoglaló alapján a Testület megerősítette korábbi döntését, mely szerint a végleges standardban nem fog szerepelni a valószínűségre vonatkozó elszámolási feltétel.

A 2010-es nyilvános tervezetben ismertetett részletes előírások alapján - feltételezve, hogy 5% annak a kockázata, hogy az erőforrások tényleges kiáramlása eltér a várakozásoktól - a kötelezettség értékelése az alábbiak szerint történne:

² Feltételezzük, hogy van egy meglévő kötelelem

Várható értéken való értékelés
(a kiáramlásoknak a lehetséges kimenetek tartományához
tartozó, valószínűséggel súlyozott átlaga)

Kimenetel (jelenérték)	Valószínűség	Összeg
1 000 000 CU	40%	400 000 CU
0 CU	60%	0 CU
		400 000 CU
	A kockázatok figyelembevétele (5%)	20 000 CU
	Összesen	420 000 CU

A jelen dokumentum és a benne foglalt valamennyi információ a Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft.-től (Deloitte Kft.) származik és célja, hogy bizonyos témakör(ök)ben általános információkkal szolgáljon, de nem tárgyalja az adott témakör(öke)t annak teljességében. A jelen dokumentumban megadott információk nem minősülnek számviteli, adóügyi, jogi, befektetési, tanácsadási illetve egyéb szakmai szolgáltatásnak. A jelen dokumentumban szereplő információ nem képezheti az ügyfeleink üzleti döntéseinek kizárólagos alapját. Az ügyfeleinket kérjük, hogy pénzügyeiket vagy üzletvitelüket befolyásoló bármely döntésük meghozatala vagy ilyen lépés megtétele előtt kérjék ki képzett szakmai tanácsadóink véleményét. A jelen dokumentum és a benne foglalt információk a jelen helyzetet tükrözik, de nem szolgálnak a Deloitte Kft. által tett jognyilatkozatként és társaságunk nem vállal felelősséget sem a jelen dokumentummal sem a benne foglalt információkkal, illetőleg semminemű teljesítési vagy minőségi megfeleléssel kapcsolatban. A Deloitte Kft. elhárítja felelősségét a szolgáltatásai piacképességére, vagy adott célra való alkalmassága, jogtisztasága, versenyképessége, biztonsága és pontossága vonatkozásában. Ügyfelünk a jelen dokumentumot és a benne foglalt információkat a saját felelősségére használja, és teljes mértékben felelősséget vállal a jelen dokumentum és a benne foglalt információk használatából eredő következményekért, esetleges veszteségekért. A jelen dokumentum vagy a benne foglalt információk felhasználásával kapcsolatos bármilyen közvetlen, közvetett, következményes, járulékos, büntető, illetve bármilyen egyéb kárért – akár szerződéses, jogszabály szerinti vagy szerződésen kívüli károkozás (pl. gondatlanság) következménye – a Deloitte Kft. nem vonható felelősségre. Ha a fenti rendelkezések bármelyike bármilyen okból nem érvényesíthető, a többi rendelkezés továbbra is hatályban marad és alkalmazandó.

A Deloitte név a Deloitte Touche Tohmatsu svájci "Verein" és tagvállalatainak hálózatára utal, melyek mindegyike önálló, egymástól elkülönülő jogi személy. A Deloitte Touche Tohmatsu és tagvállalatai jogi struktúrájának részletes bemutatását a következő link alatt találja: www.deloitte.com/about. A Deloitte Magyarország jogi struktúrájának részletes bemutatását a következő link alatt találja: www.deloitte.com/hu/magunkrol.

Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft.
Dózsa György út 84/C
1068 Budapest
Tel: (1) 428 68 00
Fax: (1) 428 68 01

Member of Deloitte Touche Tohmatsu

© 2010 Deloitte Touche Tohmatsu

Minden jog fenntartva.